

Міністерство освіти і науки України

ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ІІ ТАВРІЙСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ ЧИТАННЯ»

20-21 травня 2016 р.

Херсон
Видавничий дім «Гельветика»
2016

ББК 80я43
УДК 80(063)
Т 76

Організаційний комітет:

Федяєва В.Л. – д.п.н., професор, проректор з наукової роботи;
Демецька В.В. – д.філол.н., професор, професор кафедри романо-германських мов, декан факультету перекладознавства;
Борисова Т.С. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики;
Гізер В.В. – к.філол.н., доцент, завідувач кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики;
Глушук-Олея А.І. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри романо-германських мов;
Главацька Ю.Л. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики;
Голотюк О.В. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри романо-германських мов;
Кіщенко Ю.В. – к.філол.н., доцент, завідувач кафедри англійської і турецької мов;
Ткаченко Л.Л. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри романо-германських мов;
Цапів А.О. – к.філол.н., доцент, доцент кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики.

Т 76 «ІІ Таврійські філологічні читання» : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Херсон, 20-21 травня 2016 р. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 256 с.

ISBN 978-966-916-115-4

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «ІІ Таврійські філологічні читання», яка відбулася на базі факультету перекладознавства Херсонського державного університету 20-21 травня 2016 р.

ББК 80я43
УДК 80(063)

ISBN 978-966-916-115-4

© Факультет перекладознавства
Херсонського державного університету, 2016
© Оформлення Видавничий дім «Гельветика», 2016

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Еволюція інтернет-простору крізь призму англійської мови

Андрусяк І. В...... 9

Нейминг как средство формирования семантического поля
«свой / чужой» в современном медиадискурсе

Грабовенко И. С., Скирда А. Е...... 11

On the communicative peculiarities of the internet business discourse

Derik I. M. 15

Номінація учасників подій у текстах англомовних інтернет-новин:
створення ефектів об'єктивності й суб'єктивності

Набок А. І...... 18

Логоэпистема в художественном и публицистическом тексте

Сербина Т. Г...... 22

Організація текстів німецькомовних інтернет-новин:
способи диференціації риторичних стратегій

Щербак О. М...... 25

НАПРЯМ 2. ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Поняття «авторської інтенції» в літературній теорії Е. Д. Гірша

Анісімова Л. В...... 29

Дихотомність ідіостилю письменника: сапковський-фентезіст
VS сапковський-постмодерніст

Бойчук А. Р...... 33

Основні підходи до визначення поняття нарації у контексті теорії оповіді

Коваленко К. Г. 37

Особливості творчої манери Джорджо Щербаненка
в контексті італійського детектива

Коломоєць О. В...... 39

Теоретичні основи теорії травми

Маланій Н. І...... 42

Особливості художнього моделювання історичного минулого
в творчості Т. Шевченка і Ф. Шиллера (на матеріалі поеми «Гайдамаки»
і драми «Вільгельм Телль»)

Медвідь Н. О. 44

НАПРЯМ 3. ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Лінгвопрагматика науково-технічного тексту

Атаманюк Н. С. 48

Влияние реалий времени на литературное творчество,
общественную позицию и исторический дискурс кристины пизанской

Санжарова Г. Ф., Санжаров В. А...... 50

НАПРЯМ 2. ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

ПОНЯТТЯ «АВТОРСЬКОЇ ІНТЕНЦІЇ» В ЛІТЕРАТУРНІЙ ТЕОРІЇ Е. Д. ГІРША

АНІСІМОВА Л. В.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри світової літератури
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

Критичний плюралізм другої половини ХХ століття дозволив визнати класичними конкуруючі й контрверсійні за своєю суттю теорії та методології. Для наочної демонстрації меж, в яких вони взаємодіють, варто навести розроблену американським літературознавцем М.Г. Абрамсом у праці «Дзеркало й лампа: романтична теорія і критична традиція» (1953) нелінійну модель із текстом-центром та трьома векторами – до автора (митця), до читача (аудиторії) і до світу довкола нього. Тому всі існуючі літературні теорії за певними визначальними ознаками він класифікував у 4 основні групи: *об'єктивні* (зосереджені на тексті), *міметичні* (зосереджені на вивченні зв'язків тексту з навколишнім світом), *прагматичні* (зв'язки тексту з аудиторією / читачами) та *експресивні* (зв'язки тексту з автором). Тривалий час в академічних колах США панувала формалістична, зосереджена на тексті, «нова критика». Відомими її представниками, В.К. Вімсатом і М.К. Бердслі, в 1946 р. у праці «The Verbal Icon: Studies in the Meaning of Poetry» було опубліковано дві засадничі статті – «Інтенційна помилка» та «Афективна помилка», які сприймалися в традиційних академічних колах майже як беззаперечна істина. Окрім декількох представників «нової критики» – Клінта Брукса і Джона К. Ренсома, які послуговувались поняттям «загальної інтенції» (*total intention*), яке використовувалось для позначення загального значення чи організації художнього твору. В 1960-х ситуація докорінно змінюється з появою різновекторних літературно-критичних та теоретичних напрямів і шкіл, які виникли на противагу доктрини «нової критики». Скажімо, прагматична (за М.Г. Абрамсом) американська теорія читачького відгуку (*Reader-response theory*) виникла як реакція на поняття «афективної помилки», тобто, на думку її творців, сплутування власне літературного твору з його впливом на читачів (*confusion between «what the poem is and what it does»*). У тому ж десятилітті американський літературознавець Ерік Дональд Гірш (*E.D. Hirsch, Jr.*) (нар. 1928), обґрунтовує зосереджену на авторській інтенції теорію інтерпретації художнього твору (за М.Г. Абрамсом, експресивну теорію), яка була висунута на противагу терміну «інтенційна помилка», впровадженого «новими критиками» для позначення неправомірності врахування задумів, намірів та інтенцій автора при інтерпретації художнього твору. Найвідоміші праці Е.Д. Гірша «Валідність інтерпретації» (1967) та «Цілі інтерпретації» (1976), без перебільшення, можна назвати гострими контратаками на «антиінтенціоналістську» літературну теорію та критику 60-70-х років ХХ ст.

У нашій статті увага зосереджена на з'ясуванні специфіки поданого Е.Д. Гіршем поняття «авторської інтенції» в контексті його власної герменевтичної теорії та розкрити суть критики прибічників інших підходів до інтерпретації художніх творів.

Американський літературознавець Френк Ленстріккія (*Frank Lentricchia*) у праці «After the New Criticism» (1980) наголошує на тому, що понтеціал герменевтичної теорії Е.Д. Гірша був «просто ігнорований літературознавцями-традиціоналістами» [3, с. 178]. За словами іншого дослідника С. Майю, «авторська інтенція завжди зазнавала нападів у сучасному літературознавстві» [4, с. 96]: спершу американські «нові критики» обґрунтували й впровадили поняття «інтенційної помилки», далі структуралісти, в контексті концепції смерті суб'єкта, проголосили про «смерть автора». Проте у паралельно існували протилежні погляди та переконання, що спричинили появу поодиноких теоретиків-захисників «авторської інтенції», котрі не побоювались виступити проти мейнстрімних тенденцій того часу. Найпомітнішим з-поміж них був Е.Д. Гірш, який вибудував власну герменевтичну теорію для засвідчення вагомості ролі авторської інтенції у процесі інтерпретації художнього твору. Основною тезою якої є переконання, що «вербальне значення ... є незмінним» [1, с. 46], тобто значення твору є саме таким, яким його задумав автор. Також, на його думку, «не буде відмінності між тим, що автор мав на увазі під низкою слів і тим, що він міг би мати на увазі, використовуючи їх» [1, с. 47].

Опосередкований вплив поняття «остаточної авторської інтенції» (*final author's intention*) на теорію Е.Д. Гірша простежено та артикульовано С. Майю у монографії «Інтерпретаційні конвенції: читач у вивченні американської художньої літератури» (1982), в якій літературознавець розповідає про принципи *copy-text* теорії британця В.В. Грега (*W.W. Greg*). У 1950-х вони стали засадничими для професійної діяльності «Центру видань американських авторів», а вже пізніше вплинули на побудову теорії Е.Д. Гірша. Варто зазначити, що метою *copy-text* теорії було «представити задуманий автором текст» [4, с. 95], тобто останній авторський варіант художнього твору. Американський бібліограф і текстознавець Фредсон Баверс (*Fredson Bowers*) впровадив правило: у разі, якщо автор виявить бажання внести правки в поданий до друку текст, видавець зобов'язаний їх прийняти як вияв «остаточної авторської інтенції», оскільки першочергове завдання редактора – надрукувати текст, максимально до наближений до авторського задуму.

Більшість людських висловлювань (і майже будь-яке артикульоване мовлення) можна розглядати з декількох кутів зору. На цій підставі знаний літературознавець А.А. Річардс ще в 1929 р. виокремлює чотири аспекти (значення) твору: *сенси* (*sense*), *почуття* (*feeling*), *тон* (*tone*) та *інтенцію* (*intention*). Сенси висловлювання, на його думку, полягає у тому, що «ми говоримо, щоб сказати щось, а коли слухаємо, ми очікуємо, що щось буде сказане» (курсив в оригіналі. – Л. А.) [5, с. 175]. Четвертий аспект – *інтенція* перебуває відокремлено від того, що каже мовець (сенси), від його ставлення до того, про що він говорить (почуття) і від його ставлення до слухача (тон). Іntenція для А.А. Річардса є «його метою, свідомою чи несвідомою» (курсив в оригіналі. – Л. А.) [5, с. 176], ефектом, який він планує реалізувати.

У 1990 р. Аннабель Петтерсон називає «інтенцію» одним із найперспективніших термінів у літературній семантиці, не в останню чергу завдяки виходу поза межі суто літературознавчого дискурсу, зокрема, в широкому використанні в юриспруденції (*Critical Terms for Literary Study*, ed. by F. Lentricchia and T. McLaughlin).

Довкола перекладу слов'янськими мовами поняття «авторська інтенція», його смислового наповнення та доцільності використання самого терміну існує багато суперечок. Наприклад, російський літературознавець Чудаков А.П. вважає використання терміну «авторська інтенція» безпідставним: він, на його думку, є калькою і просто «переназиває» всім відоме поняття «задум» (рос. замысел) («Введение в литературоведение. Литературное произведение: основные понятия и термины», за ред. Л.В. Чернец). До того ж, визначення терміну «інтенція» та його опис не знайдено у основних підручниках з теорії літератури, виданих за останнє десятиліття в Україні,

що провокує різночитання. Іntenція (лат. *intentio* «намір, задум, прагнення») – комунікативний намір того, хто говорить. На нашу думку, слово «задум» не є повним синонімом «інтенції», бо на відміну від бажання чи наміру, які є відображенням свідомо і підсвідомого, задум розуміється як задуманий план дій, як результат виключено розумової діяльності. Іntenція також може означати підсвідомий (абсолютно некерований свідомістю) намір, є тим, що скеровує зсередины людину до якоїсь мети. У західному літературознавстві існують поняття «інтенції тексту» (*intentio operis*) та «інтенції читача» (*intentio lectoris*). Очевидно, що у даному контексті вжити слово «задум», звизивши його семантичне поле поняття, просто недоречно і невиправдано.

В чому полягає відмінність між «авторською інтенцією» та «інтенцією тексту»? На перший погляд здається, що вони повинні бути ідентичними, проте вони водночас і різняться, і мають багато спільного. В тексті закладений авторський свідомий задум разом з тими підсвідомими, ненавмисними інтенціями, які потрапляють туди без його волі.

На думку Е.Д. Гірша, будь-яка методологія (для дослідника це, насамперед, «нова критика» і постструктуралізм), згідно з якою інтенції автора не детермінують правильне прочитання твору, містить «органічну помилку» – тобто переконання, що текст живе власним, незалежним від автора, життям. Тому літературознавець обґрунтовує засадничий принцип «авторської авторитетності (влади)» (*author's authority*), за допомогою якого необхідно визначити достовірність / недостовірність будь-якої інтерпретації. Текст, відірваний від авторського суб'єктивного контексту, отримує, за Е.Д. Гіршем, можливість мати декілька значень. І в цьому випадку, вже неможливо визначити котре з них валідне, тобто виправдане й правильне, а котре – ні.

Важливо зазначити, що Е.Д. Гірш не ототожнює авторську інтенцію з автором як дійсною (чи історичною) постаттю, але як «із дуже обмеженим і особливим аспектом загальної авторської суб'єктивності» [1, с. 242]. Суб'єктивність є обов'язковим підґрунтям для досягнення об'єктивності інтерпретації тексту: інтерпретатор повинен «відтворити в собі «логіку» автора, його ставлення, його реалії культури, коротко кажучи, – його світ» [1, с. 242].

В інтенційній теорії Е.Д. Гірша значення твору залежить насамперед від авторських інтенцій, які були, підпорядковуючись загальним правилам мови, задані в межах конкретного тексту. Отже, текст може значити лише те, що вклав у нього автор. Е.Д. Гірш у праці «Валідність інтерпретації» розмежовує поняття значення (*meaning*) та значимості (*significance*): для нього значення є тим, що представлено текстом і що автор мав на увазі, вживаючи певну послідовність знаків; а також, тим, що власне позначають ці знаки. Значимість, на противагу, є зв'язками між значенням і реальною особою, концепцією, ситуацією чи, навіть, уявними концептами. Причому значення тексту не змінюється. Зміни відбуваються лише у значимості конкретного тексту, тобто у тому як саме читачі пов'язують стале значення до змінних умов певної культури.

Підтримку позиції Е.Д. Гірша також знаходимо у літературній теорії представника німецької рецептивної естетики В. Ізера, в якій це розмежування стає засадничим принципом. Водночас, наприклад, для літературознавця П.Д. Джула розмежування значенням і значимості «не допомагає вирішити чи пояснити інтерпретаційні неузгодженості» [2, с. 43], хоча й «пропнує нам пояснення виживання художніх творів, їхню невичерпність, а той факт, що деякі твори ре-інтерпретують у кожному епоху, узгоджується з переконанням, що значення твору логічно пов'язане з авторською інтенцією» [2, с. 44].

Відомий американський метакритик С. Майю, ґрунтуючись на здобутках теорії читачького відгуку та, частково, на теорії Е.Д. Гірша пропонує з'ясувати та збалансувати зв'язки між інтенцією, відгуком та конвенціями читання.

Висновки. Е.Д. Гірш, не зважаючи на модні тенденції свого часу і потужну критику на свою адресу, відстоював власну інтенційну теорію інтерпретації художнього твору, сенс якої полягає в пошуку оригінального первинного авторського значення з метою уникнення «літературно-критичної анархії» як прояву популярного в той час релятивізму та суб'єктивізму. Попри суттєві розбіжності, у 1960-х «нову критику» і опозиційне їй «орієнтоване-на-читача» літературознавство об'єднує, насамперед, байдужість до вивчення категорії автора. «Інтенційна помилка» переважно приймається і представниками американської теорії читацького відгуку, переконаних у неможливості повноцінного вивчення авторських інтенцій, бо саме читацькі враження про автора та його творчий задум є важливими для процесу інтерпретації та власне для критиків (як професійних читачів).

Максимально компресувавши літературну теорію Е.Д. Гірша, отримаємо три основні взаємопов'язані компоненти: принцип «авторської інтенції»; принцип єдиного правильного значення художнього твору (дослідник визнавав існування свідомого й підсвідомого авторського інтенційного значення) та принцип суттєвості розрізнення «значення» й «значимості».

На початку 1980-х років дебати, пов'язані з намірами автора, вже точились довкола релевантності / нерелевантності авторської інтенції в процесі літературної інтерпретації. Із 1990-х увага літературознавців перемикнулась на історію та теорію культури та важливості врахування інтенції в даному контексті. У подальшому видається актуальним дослідження ролі авторської інтенції у комунікативних стратегіях художнього твору.

Список літератури:

1. Hirsh, E.D. *Validity in Interpretation* / Erik Donald Hirsch. – London: New Heaven / Yale University Press, 1967. – 302 p.
2. Juhl, Reter D. *Interpretation, an Essay in the Philosophy of Literary Criticism.* – Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1980. – 332 p.
3. Lentricchia, Frank. *After the New Criticism* / Frank Lentricchia. – Athlone Press, 1980. – 384 p.
4. Mailloux, Steven. *Interpretive Conventions: the reader in the study of American fiction* / Steven Mailloux. – Cornell University Press, Ithaca and London, 1982. – 232 p.
5. Richards, I.A. *Practical Criticism: a Study of Literary Judgment* / Ivor Armstrong Richards. – NY : Harcourt, Brace & World, 1963. – xiv, 362 p.